

XXX. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

24. travnja 2025.

drugi (II.) razred

zaporka

(peteroznamenkasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima

1. Mobitele, pametne satove i druge prijenosne ili nosive elektroničke audio i videouređaje treba predati članu Povjerenstva koji provodi Natjecanje za pojedini razred.
2. Ispit se piše 100 minuta.
3. Ispit se piše isključivo kemijskom olovkom crne ili plave boje. Tinta se ne smije moći obrisati.
4. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
5. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
6. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
7. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
8. Rješenja treba upisivati na za to predviđena mjesta.
9. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
10. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
11. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
12. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
13. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____

(član Državnoga povjerenstva)

3. _____

(član Državnoga povjerenstva)

1. Prepiši pisanim slovima, prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova, dijelove rečenica u zagradama otisnute velikim tiskanim slovima.

Počeci umjetne inteligencije mogu se pratiti još u vrijeme _____ (ANTIKE), kada su poznati filozofi razmatrali mogućnost stvaranja „mehaničkoga uma”. No, razvoj umjetne inteligencije započeo je službeno 1956. godine na _____ (DARTMUTSKOJ KONFERENCIJI). Na _____ (STANFORDSKOMU SVEUČILIŠTU) studenti su stvorili alat RizzGPT, koji govori ljudima što reći tijekom neugodnoga spoja ili razgovora za posao. Reakcije _____ (TVITERAŠA) na taj alat bile su podijeljene. Danas možemo vidjeti velik utjecaj _____ (UI-JA) u svakodnevnomu životu.

Poduzetnica Patricija Topić u Hrvatskoj je osnovala prvi _____ (INSTITUT ZA UMJETNU INTELIGENCIJU) unutar kojeg nudi brojne zanimljive edukacije.

6	

2. Usporedi rečenice i objasni njihovo značenje s obzirom na položaj zareza.

a) Dok pokušavam riješiti algoritamski problem, s Anom stiže pomoć.

b) Dok pokušavam riješiti algoritamski problem s Anom, stiže pomoć.

2	

8	

3. Napiši na prazne crte točan oblik riječi iz zagrade prema pravilima o pisanju *ijel/je*.

- a) Istraživači sve više _____ nove tehnologije kako bi se unaprijedila medicina. (primijenjuju/primjenjuju)
- b) Analiza velikih količina podataka _____ napredne metode u poduzećima. (podrazumijeva/podrazumjeva)
- c) Razvoj novih aplikacija ima široku _____ u svim područjima ljudskoga života. (namijenu/namjenu)
- d) Najbolje je _____ suradnja stručnjaka različitih znanosti. (riješenje/rješenje)
- e) Vidjet ćemo u budućnosti hoće li umjetna inteligencija razviti _____ sličnu ljudskoj. (svijest/svjest)

5	

4. Upiši pravopisne znakove tako da rečenice budu napisane u skladu s pravopisnim pravilima.

- a) Humanoidni robot poznatiji pod imenom *Sophia* prvi je robot koji je dobio državljanstvo
- b) *Sophia* je kreacija robotičara Davida Hansona koja je na konferenciji prilikom uručivanja državljanstva izjavila Mogu iskazati osjećaje na svojem licu kako bih lakše komunicirala s ljudima ali i prepoznati tuđe osjećaje
- c) Primjerice mogu zaključiti ako se osjećate ljuti zbog nečega dodala je *Sophia* ali i pokazati ako me nešto uzrujalo
- d) Voditelj ju je pritom upitao Mogu li roboti biti samosvjesni i znati da su roboti
- e) A kako vi znate da ste čovjek odgovorila je *Sophia* protupitanjem
- (Prilagođen tekst prema: <https://www.novilist.hr/ostalo/sci-tech/tehnologija/kako-vi-znate-da-ste-covjek-upoznajte-sophiu-humanoidnog-robotu-kreiranog-po-audrey-hepburn/>)

5	

10	

5. Odredi vrstu podcrtanim riječima.

Da, današnja je tehnologija uvelike napredovala i nudi pregršt mogućnosti.

Da _____ uvelike _____
današnja _____ pregršt _____
je _____ mogućnosti _____

6	

6. Kojim su funkcionalnim stilom pisani sljedeći tekstovi?

a) roman *Neuromancer* Williama Gibsona

b) dio kućnog reda koji zabranjuje uporabu mobitela tijekom nastave

c) članak o umjetnoj inteligenciji na internetu

3	

7. Napiši odgovarajući oblik riječi izvedenih od zadanih imenica u zagradama.

Ona iz 2013. debitantski je film redatelja _____ (Spike Jonze). Riječ je o romantičnoj drami sa znanstvenofantastičnim elementima u kojoj pratimo _____ (Theodore Twombly), koji u bliskoj _____ (Los Angeles) budućnosti za život zarađuje pišući dirljiva osobna pisma za druge koji mu to plaćaju. Slomljena srca, nakon propale duge ljubavne veze, zaljubi se u _____ (Samantha), glas inteligentnoga operativnog sustava.

4	

13	

8. U tablicu napiši odgovarajući oblik prve i treće podcrtane riječi i riječ druge vrste koja je korijenski povezana s drugom podcrtanom riječju te odredi koje su se glasovne promjene dogodile. Ako se nije dogodila glasovna promjena, upiši da nije bilo glasovne promjene ili stavi kosu crtu.

Uz pomoć algoritam olakšao sam si posao. To je bio logika slijed stvari u moderno doba, no intelektualka kao što je ona teško sam to mogao objasniti.

riječ iz rečenice	odgovarajući oblik riječi / nova riječ	glasovna promjena
algoritam		
logika		
intelektualka		

3	

9. Na prazne crte napiši tražene oblike zadanih glagola.

- a) Znanstvenici _____ (*priopćiti*, perfekt) svoje zaključke na kraju predavanja.
- b) Stephen Hawking _____ (*prešućivati*, pluskvamperfekt, negacija) činjenicu da je umjetna inteligencija opasna bez čovjekove kontrole.
- c) Prvi je prototip bio _____ (*povući*, glagolski pridjev trpni) jer se još morao doraditi.

3	

6	

10. Pročitaj tekst te podcrtanim riječima odredi vrstu riječi i gramatičke kategorije (npr. N, jd., s. r.).

Tema prevođenja tehnoloških termina na hrvatski jezik uvijek je polarizirajuća. Neki naglašavaju da nema razloga da baš uvijek i nekritički preuzimamo engleske riječi i kratice jer imamo odgovarajuće riječi u hrvatskom jeziku, ali drugi podsjećaju na to da je engleski jezik jednostavno neslužbeni službeni jezik tehnologije, a koja se razvija toliko brzo da se ti termini udomaće prije nego što ih stignemo prevesti.

(Tekst prilagođen prema: <https://www.netokracija.com/umjetna-inteligencija-hrvatski-ai-ui-212813>)

	vrsta riječi	gramatičke kategorije
prevođenja		
polarizirajuća		
neki		
razloga		
drugi		
koja		

6	

11. Objasni razliku između podcrtanih riječi u navedenoj rečenici.

a) Idući put shvatio sam poantu.

b) Idući polako, stigao je do cilja.

2	

8	

12. Pročitaj tekst te odredi glagolski oblik i gramatičke kategorije podcrtanih glagola (npr. 1. l. jd.).

Razvoj umjetne inteligencije temeljimo na tzv. strojnom učenju, tj. neuronskim mrežama.

Prema stupnju inteligencije dijelimo ju na tzv. jaku i slabu: slaboj umjetnoj inteligenciji, kojoj pripadaju svi do danas osmišljeni sustavi, mogu se pripisati tek poneka inteligentna svojstva, a jaka umjetna inteligencija još nije dosegnuta – njezin bi razvoj podrazumijevao inteligenciju jednaku ljudskoj (opća umjetna inteligencija) ili pak snažniju od nje (umjetna superinteligencija), uz doseg stanja svijesti.

Razvoj umjetne inteligencije bio je započeo pojavom elektroničkih računala u drugoj polovici XX. st. Tada će se pristupi i tehnike usvojiti iz raznih disciplina, a napose onih koje će se, među ostalim, baviti istraživanjima i mogućnostima načina ljudskoga mišljenja: kognitivne znanosti, matematike, logike, filozofije, psihologije, lingvistike i dr. (Prilagođen tekst prema: Umjetna inteligencija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025., <https://www.enciklopedija.hr/clanak/umjetna-inteligencija>)

	glagolski oblik	gramatičke kategorije
temeljimo		
dijelimo		
nije		
bi podrazumijevao		
bio je započeo		
će se baviti		

6	

6	

13. Raščlani višestruko složene rečenice na surečenice i odredi im vrstu.

- a) Tko tvrdi da umjetna inteligencija ne postoji, nije dovoljno upućen jer da je imalo upućen, ne bi govorio da umjetna inteligencija ne postoji.

surečenica	vrsta surečenice

- b) Makar što vi pričali, računalo može napraviti samo ono što mu se kaže da napravi.

surečenica	vrsta surečenice

- c) Zamisli o umjetnoj inteligenciji pojavljuju se u mitovima i legendama te izazivaju nelagodu oko mogućnosti da stroj intelektualno nadjača čovjeka.

surečenica	vrsta surečenice

13	

13	

14. Odredi podcrtani član rečeničnoga ustrojstva.

Umjetna inteligencija u širokoj je uporabi za pružanje personaliziranih preporuka na temelju prethodnih pretraga i kupnji.

1	

15. Oblikuj smislenu rečenicu koja sadržava zadane članove rečeničnoga ustrojstva. Rečenica može sadržavati i druge rečenične članove.

a) izravni objekt u genitivu i priložnu oznaku uzroka

b) subjekt izrečen neodređenom zamjenicom, imenski predikat s pridjevskim atributom i priložnu oznaku pogodbe

6	

16. Zamijeni podcrtane riječi prikladnim bliskoznačnicama.

Zanimljivi su primjeri ove multidisciplinarne suradnje koja kontinuirano evoluira.

a) kontinuirano_____

b) evoluira_____

2	

17. Objasni značenje sintagme *multidisciplinarna suradnja*.

1	

10	

18. Odredi vrstu podcrtanim dijalektizmima u sljedećim rečenicama.

a) Judi moji, ča je ovo došlo na svit da ti robot piše ljubavno pismo!

b) Zakaj si ne zemeš još kruheka?

c) Odlični su ti čvarci! U čemu je tajna tako dobra okusa?

d) Najdraža mi je salata od kukumara.

4	

19. Odredi podcrtane lekseme prema kriteriju vremenske raslojenosti leksika.

a) Ne slušam savjete influsera.

b) Ta vila mi sarce travi.

c) Baš me zanima hoće li riječ prikaznik zamijeniti riječ displej.

d) Na tavanu sam našao neki stari videorekorder.

e) Pronašao je austrougarski filir iz 1899.

5	

9	

20. Zadatak se sastoji od dva dijela.

I. Pažljivo pročitaj zadani tekst pa odgovori na postavljena pitanja, a potom odgovori na pitanja vezana za razumijevanje zadanoga grafikona.

U srpnju 2023. godine IPSOS je proveo kvantitativno istraživanje opće populacije na ukupno 1000 ispitanika u dobi od 16 i više godina na temu umjetne inteligencije.

Došlo se do konačnih rezultata o svijesti da je umjetna inteligencija zanimljiva tema u današnjem svijetu. Njezina bi pojava i integracija u svakodnevni život mogla dovesti do mnogo korisnih, ali i štetnih posljedica.

Oko 80 % ispitanika smatra da znaju malo ili gotovo ništa o tehnologiji umjetne inteligencije. Ostalih 20 %, koji smatraju da su dobro ili odlično upoznati s pojmom umjetne inteligencije, u dobrom su dijelu mladi (16 – 29), visoko obrazovani i s višom razinom prihoda (600 € ili više po članu kućanstva).

Kad je riječ o umjetnoj inteligenciji i koji će utjecaj imati na društvo, većina ljudi nije sigurna kako će to izgledati. Dobar dio građana zabrinut je da bi umjetna inteligencija mogla utjecati negativno na privatnost i da bi se pomoću nje lakše širile lažne vijesti. S druge strane, dobar dio ljudi optimističan je jer smatra da bi umjetna inteligencija mogla omogućiti lakšu komunikaciju.

Građani Hrvatske, točnije, njih nešto manje od 10 %, najviše koriste *ChatGPT*. Osim toga, ljudi često koriste umjetnu inteligenciju kao pomoć za pisanje životopisa, eseja, zadaća ili u obliku raznih aplikacija.

Ljudi više vjeruju da bi umjetna inteligencija mogla biti važna u daljnjem razvitku medicine i umjetnosti. Kada je riječ o njezinu utjecaju na zapošljavanje, postoji strah da bi mnogi mogli ostati bez posla, ali sami ispitanici u većini slučajeva nisu zabrinuti za to da će oni sami ostati bez posla.

Umjetna inteligencija – stavovi i mišljenja

(Prema: <https://www.ipsos.com/hr-hr/umjetna-inteligencija-stavovi-i-misljenja>)

a) Koji su ključni čimbenici koji utječu na to da ispitanici smatraju kako su dobro ili odlično upoznati s pojmom umjetne inteligencije?

1	
1	

b) Koji se sve strahovi ispitanika navode u tekstu?

1	

c) U zadanom su tekstu ukupno tri jezične pogreške. Napiši koje su i ispravi ih.

jezična pogreška	ispravak jezične pogreške

6	

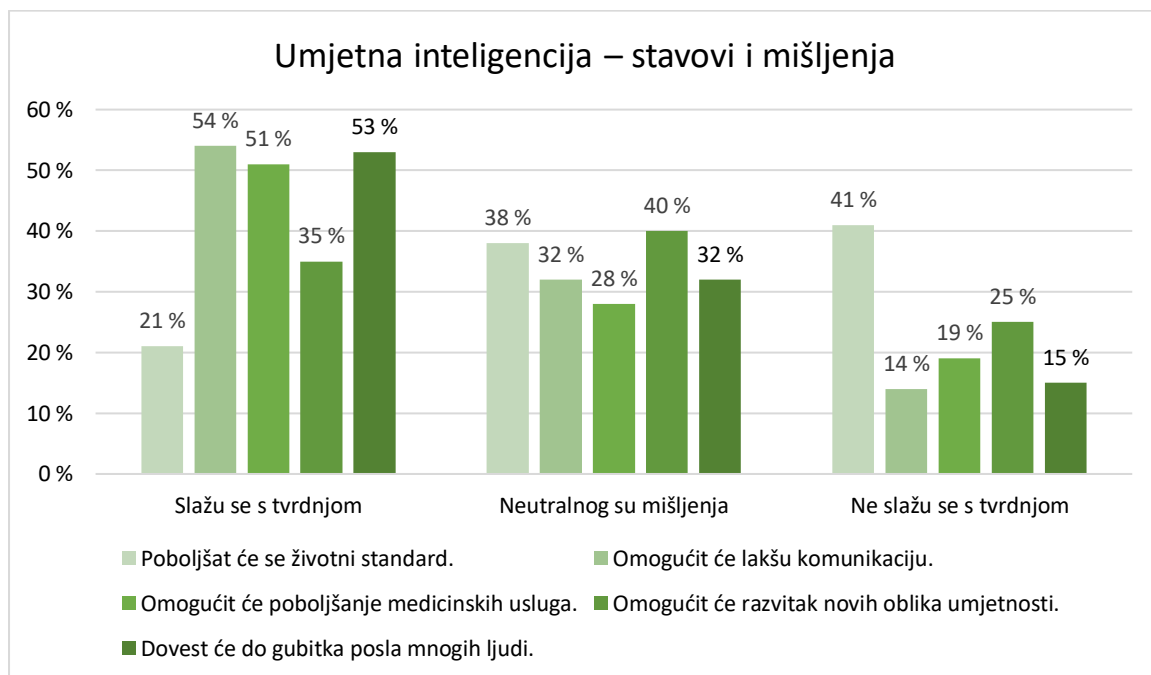
d) Odredi vrstu podcrtanih konektora iz teksta i objasni njihovu funkciju u rečenici.

konektor	vrsta	funkcija u rečenici
točnije		
osim toga		
s druge strane		

6	

13	

II. Prouči zadani grafikon s podacima iz istraživanja pa odgovori na postavljena pitanja. U zadatcima od A. do C. zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A Koja tvrdnja ima najveći postotak slaganja među ispitanicima?

- a) Poboljšat će životni standard.
- b) Omogućit će lakšu komunikaciju.
- c) Dovest će do gubitka posla mnogih ljudi.
- d) Omogućit će razvoj novih oblika umjetnosti.

1	

B Koja od sljedećih tvrdnji najmanje podupire uvjerenje da će umjetna inteligencija imati pozitivan utjecaj na društvo?

- a) Ukupno 51 % ispitanika vjeruje da će UI poboljšati medicinske usluge.
- b) Ukupno 40 % ispitanika ima neutralan stav o razvoju novih oblika umjetnosti pomoću UI-ja.
- c) Ukupno 14 % ispitanika ne slaže se da će UI omogućiti lakšu komunikaciju.
- d) Ukupno 21 % ispitanika smatra da će UI poboljšati životni standard.

1	

2	

C Koliko je ukupno ispitanika neutralno ili izriče neslaganje o tome hoće li UI omogućiti razvoj novih oblika umjetnosti?

- a) 15 %
- b) 19 %
- c) 40 %
- d) 65 %

1	

1	